

OUDERSCHAPSKENNIS

18/3

Lastig die ouders?
Op zoek naar verbinding!

inhoud

170 **Van de redactie**

172 **Kolom**

Geen zin | *Janneke van Bockel*

174 **Wat heet (nog) ouderbegeleiding**

Praten over je kind, niet altijd makkelijk | *Margreth Hoek*

Thema

186 Inleiding op het thema

189 Ouderschap bij ziekte en mantelzorg | *Els Jonker*

193 Dialoog gestuurde zorg | *Elke de Quay*

196 Ook de organisatie oudervriendelijk | *Ineke Huijbregtsen*

203 Ouders met een licht verstandelijke beperking | *Marieke Meppelder e.a.*

211 Een moeder, een zoon, een beperking | *Miranda van den Akker*

219 Opvoedparty | *Katrien Laane*

228 Teambespreking, werkondersteuning en supervisie als bron van herbevinden |

Sabine Vermeire

243 Tas | *Jan Elemans*

Alledaags ouderschap

244 Leren leren | *Parel van Panama*

Interview

247 'Een ziek kind krijgen geeft een aardverschuiving.' Een interview met Yol Kuijer |

Edith Raap

Literatuur/recensies

254 Meer dan opvoeden. Perspectieven op werken met ouders | *Gé Haans*

256 1gezin, 1plan. Handboek voor de praktijk | *Gé Haans*

258 Het onvoltooide kind | *Janneke van Bockel*

262 Leven met Lucas, Gedonder op de roze wolk en Living in the real world | *Edith*

Raap

Katrien Laane

OpvoedParty

Voor een goed gesprek over opvoeden vanuit de
eigenWIJSheid van opvoeders

Omdat samen opvoeden leuker is dan alleen

Inleiding

Begin jaren negentig was ik werkzaam als pedagoog en preventiefunctionaris in wat toen nog een achterstandswijk heette. Ik vertoefde veelvuldig in buurthuizen, peuterspeelzalen en ik bezocht speel-inloopochtenden omdat ik daar mijn doelgroep vond: ouders, liefst van allochtone afkomst, met kinderen van 0 tot 18 jaar. Mijn missie: opvoedingsondersteuning op maat bieden, bij voorkeur aan moeilijk bereikbare groepen ouders en opvoeders. En niet onbelangrijk: uit iedere opvoeder het mooiste naar boven halen. Opvoedingsondersteuning was nog geen vak, laat staan een opleiding. Maar ik geloofde erin, en doe dat nog steeds.

Ouders ontdekten dat ze voor opvoedadviezen bij mij terechtkonden. Ik kreeg het vertrouwen van de doelgroep. Bovendien werden alle ouders weer in hun kracht gezet als opvoeders, ondanks de soms beroerde omstandigheden (financieel, sociaal-emotioneel, psychiatrisch) waarin zij verkeerden. Iedereen heeft immers opvoedkwaliteiten en unieke en waardevolle kennis over zijn eigen kind. Later werd deze aanpak bekend als 'empowerment' van ouders.

Trefwoorden: opvoedondersteuning

Drs. C.M. (Katrien) Laane is trainer en pedagoog bij Lunamare, een trainingsbureau gespecialiseerd in opvoedingsondersteuning op maat (www.lunamare.nu).

E-mail: katrien@lunamare.nu

Twitter: @KatrienLaane

www.opvoedparty.nl

(06) 1422 3552 (030) 785 1470

Lotgenotenbijeenkomst – toen

Het beste voorbeeld wat ik mij kan herinneren uit mijn begintijd was een bijeenkomst thuis bij een Turkse vrouw. Zij had een heleboel vriendinnen uitgenodigd – allemaal jonge 'moeilijk bereikbare' moeders. Onder het genot van thee en veel baklava voerden we een inspirerend gesprek over het opvoeden van kinderen. Degenen die de Nederlandse taal niet zo goed beheersten, werden door hun collega-moeders geholpen. Het was een organisch geheel en ik wist meteen: dit werkt!

Deze huiskamerbijeenkomst was niet alleen inspirerend en gezellig. Er werd onderling nog lang nagepraat over regels en grenzen, zindelijkheid, bedtijden, schoolkeuze en normen en waarden in de opvoeding. Over opvoeden in twee culturen, over integratie van de kinderen op school en in de buurt en over ontspannen ouderschap. En – niet onbelangrijk – ze ondersteunden elkaar wanneer dat nodig was, ook ná de bijeenkomst.

Terug op mijn werk moest ik deze activiteit declareren als 'lotgenotenbijeenkomst'. Maar dat kon ik beter maar niet te vaak doen volgens mijn toenmalige werkgever. Preventie van opvoedingsproblemen stond nog in de kinderschoenen (en was dus niet declarabel), terwijl uren bij voorkeur juist wel declarabel moesten zijn. De niet zo direct zichtbare baten van dit project waren dan ook steeds opnieuw onderwerp van discussie. Aldus belandde deze vorm van lotgenotencontact op een zijspoor. Echter, deze aanpak is nooit meer uit mijn gedachten geweest.

Ieder kind brengt vragen met zich mee

Vanaf het moment van de geboorte van een kind worden ouders met vele vragen geconfronteerd. Sommige ouders zijn (nog steeds) moeilijk bereikbaar voor hulpverleners. Zij komen niet naar een opvoeddebat in de stad, de ouderavond op school of een spreekuur van het Centrum voor Jeugd & Gezin. Ook boekenwijsheid of internet bereikt hen maar ten dele. Laagdrempelige opvoedingsondersteuning kan deze leemte vullen. Maar hoe doe je dat in vredesnaam zonder ouders te betuttelen? Want dat is wel het laatste wat ouders willen.

Opvoedingsondersteuning is en blijft maatwerk. Daarom heb ik geen boek geschreven, maar ga ik liever met ouders het gesprek aan. Dat doe ik al bijna 25 jaar. Mijn kennis en ervaring heb ik in 2010 verwerkt in een duurzaam doosje met prikkelende stellingen over alledaagse opvoedingssituaties: het Basis-OpvoedPartySpel. Daarmee kan iedere beroepsopvoeder opvoedingsondersteuning op maat bieden. Zelfs aan die lastig bereikbare doelgroepen. Sindsdien zijn ook een MultiCulti-OpvoedPartySpel (over opvoeden in twee culturen) en een AltijdWat-OpvoedPartySpel (voor ouders van zorgintensieve kinderen) uitgebracht. Met dit trio kunnen bijna alle ouders met alledaagse vragen gesteund worden in hun dagelijkse expeditie die opvoeden heet.

Kantelende samenleving

We kunnen er niet meer omheen, Nederland kantelt. We zijn op weg naar een nieuwe economie waarin aanbodgericht werken niet meer past. Zelfredzaamheid (participatie) is belangrijker dan ooit. Vorm en inhoud van functies in de jeugdzorg wijzigen in sneltreinvaart.

Ouders zijn best bereid om stappen te zetten voor hun kroost, maar willen niet vastlopen in betuttelende keukentafelgesprekken of goedbedoelde, maar te algemene, niet bruikbare opvoedtips. Zij willen maatwerk.

Ouders zijn op zoek naar behoud van autonomie, al helemaal als het om zoiets inge-

wikkelds als opvoeden gaat. Ze zoeken bij voorkeur steun in de nabije omgeving. Zoals mijn moeder (86 jaar), die van opvoeden – met frisse tegenzin – een dagtaak moest maken. Zij ontmoette in haar omgeving vanzelfsprekend andere moeders die ook fulltime opvoeders waren.

OpvoedParty – nu

Inmiddels hebben we achterstandswijken omgedoopt tot krachtwijken en is de term lotgenotenbijeenkomst in onbruik geraakt. Er zijn programma's over opvoeden op tv en empowerment is omgedoopt in *eigen kracht*. Opvoedingsondersteuning is gemeengoed geworden.

Van nieuwe terminologie kijk ik niet meer op, zolang ouders maar gezien worden als een bron van eigen wijsheid en niet als een soms lastige doelgroep met een eigen gebruiksaanwijzing en vele tekortkomingen. En dat is nu juist het uitgangspunt van de OpvoedParty: iedere ouder heeft het recht gehoord te worden. Hoe stroef de opvoeding soms ook loopt.

De OpvoedParty is een podium om kennis en mogelijkheden te vergroten doordat ouders inzichten met elkaar delen. Het gaat niet om goed of fout, het gaat om ieders unieke manier om de dagelijkse dilemma's te lijf te gaan. En daar kan een ander weer van leren.

The village

Die vanzelfsprekende opvoedsteun in de buurt is weggefallen, mede vanwege onze toenemende mobiliteit. Maar de vragen zijn niet minder geworden. Integendeel, door alle opvoedprogramma's en ronkende opvoedboeken neemt de opvoedingsonzekerheid bij ouders toe. Je verhaal delen met anderen helpt als je vragen hebt. En horen hoe de buurman of buurvrouw het aanpakt, werkt verfrissend. Een sociaal makelaar formuleerde het zo: *'It takes a village to raise a child. Vroeger was "the village" vanzelfsprekend. Vooralsnog is dat niet meer zo. Maar met een OpvoedParty kun je die "village" wel creëren.'*

Of neem deze uitspraak van een sprekerhouder bij het Centrum voor Jeugd en Gezin: *'We zijn een beetje cursusmoe geworden. Ouders willen wel eens wat anders dan een cursus Better omgaan met Pubers of Opvoeden en zo. Bovendien, het wordt eerlijk gezegd pas interessant wanneer ouders met elkaar ervaringen uit mogen wisselen aan het eind van de bijeenkomsten. Daar worden ouders pas echt blij van. Ze doen eigenlijk niets liever dan dat.'* De sprekerhouder baalt ervan dat ze weliswaar de cursusgroepen vol krijgt, maar dat het echte rendement in de staart zit.

Herkenbaar?

De OpvoedParty start waar de meeste cursussen of ouderavonden eindigen. De OpvoedParty helpt ouders bij alledaagse opvoedingsvragen zonder te betuttelen of ongevraagd te adviseren. De OpvoedParty weet buurtgenoten met elkaar te verbinden zonder al te

veel inspanning van professionals. De OpvoedParty stimuleert eigen kracht op informele wijze, zonder dat ouders het in de gaten hebben. Het resultaat? Opgeluchte ouders: *'Gelukkig, ik ben niet de enige'*, aldus een moeder na haar eerste OpvoedParty.

Expertstatus & dienstbaarheid

Op gestructureerde, maar speelse wijze worden ouders aangesproken op hun eigen wijsheid en ervaring die ze in de loop der jaren als opvoeder hebben opgedaan. Alle ouders zijn experts van hun eigen kinderen. En die expertstatus is van onschatbare waarde voor de buurtgenoot die nu juist al een tijdje worstelt met hetzelfde dilemma. Uitgaande van de dieperliggende behoefte van vrijwel ieder mens om dienstbaar te zijn, is de optelsom snel gemaakt.

Daarom dus OpvoedParty's

- De OpvoedParty helpt beroepsopvoeders om moeiteloos met ouders in gesprek te komen over alledaagse opvoedingsvragen.
- De OpvoedParty helpt om opvoedingsondersteuning toegankelijk te maken voor iedere ouder.
- De OpvoedParty is betaalbaar, gericht op preventie en eenvoudig en doeltreffend.
- Iedereen kan leren om OpvoedParty's te geven, ook als je niet alles over opvoedingsvragen weet.
- De OpvoedParty is een onderscheidende aanvulling op het bestaande aanbod opvoedingsondersteuning. Niet alleen door de aansprekende vormgeving van de materialen, maar ook door het speelse, niet betuttelende karakter van de bijeenkomsten zelf.
- De OpvoedParty biedt ouders de gelegenheid om kennis over opvoeden op te doen en te delen.
- De OpvoedParty brengt burens en familieleden (weer) in contact met elkaar. En zo word je een echte buurtverbinder als je OpvoedParty's geeft.
- De OpvoedParty creëert een pedagogische *civil society* waarin ouders niet alleen staan voor hun opvoedingstaak.
- De OpvoedParty sluit aan bij bestaande netwerken; er is dus geen nieuwe organisatie nodig.
- De OpvoedParty is laagdrempelig en vindt dicht bij huis plaats.

Het resultaat?

Jaarlijks laat ik onderzoek doen naar verschillende elementen van de OpvoedParty. Die onderzoeken (als pdf op de website gratis te downloaden www.opvoedparty.nl/onderzoek) laten bemoedigende resultaten zien. Wat voor mij persoonlijk veelzeggend is, zijn uitspraken van ouders en collega's.

Uitspraken van ouders na een OpvoedParty

'Het is wel even wat anders dan een gesprek aan het hek.'

'Leuk om ervaringen uit te wisselen. Ben gelukkig niet de enige met vragen.'

'Ik zeg tegen iedere ouder: Gewoon doen!'

'Hele inspirerende avond gehad. Juist met andere ouders die ik niet (zo goed) kende, praten over opvoeding blijkt erg leuk en leerzaam.'

Uitspraken van beroepsopvoeders over de OpvoedParty

'Vorige week heb ik de eerste OpvoedParty voor grootouders georganiseerd. Vijf oma's schoven aan, de een zeer ervaren, de ander een "groentje". Naast de gewone opvoedvragen – (klein)kinderen die elkaars speelgoed afpakken, driftbuien in de supermarkt – kwamen ook specifieke vragen naar voren (Hoe bemoei je je (niet) met de opvoeding van je kleinkinderen? Hoe ben je oma, mede-opvoeder, verzorger?). De oma's vonden het erg leuk en leerzaam. En ik? Het smaakt naar meer!'

'Wat ben ik blij met het OpvoedPartySpel! Het is een laagdrempelige manier voor ouders om met elkaar in gesprek te raken over opvoeden. OpvoedParty's thuis laten zien dat ouders veel herkennen van elkaar en elkaar tips gaan geven. Vol met nieuwe inzichten gaan ouders weer naar huis.'

'Vanmorgen mijn eerste OpvoedParty gegeven in de vrouwenbazaar in Amsterdam Noord. Voor acht vrouwen van Marokkaanse, Egyptische en Turkse afkomst. Eerst waren ze bang dat ik iemand van de gemeente was vanwege mijn vraag of ze hun naam op stickers wilden schrijven en die opplakken. Gelukkig was ik een eenvoudige opvoedcoach die gewoon alleen maar kwam praten over opvoeden. De OpvoedKik-kertjes moesten hier en daar toegelicht en/of vertaald worden, maar ze vielen in goede aarde.'

'Onder deskundige begeleiding krijgen ouders net wat meer inzicht in bepaalde situaties of krijgen ze een steuntje in de rug om op een andere manier verder te gaan.'

Hoe werkt het in de praktijk?

Ouders zijn overal. En daar waar zij al zijn, daar kan de OpvoedParty een plek krijgen. Op bekende plaatsen als de peuterspeelzaal, de kinderopvang of in het onderwijs, maar ook op een minder voor de hand liggende omgeving zoals de kerk, de kinderboerderij, de bouwspelaan of langs het sportveld. Maar natuurlijk ook online, want veel ouders delen lief en leed over hun kroost op sociale media. Op die plaatsen kunnen ouders worden uitgenodigd.

In mijn eigen wijk is een Facebookpagina waarin wijkbewoners lief en leed, spullen en diensten delen. Een soort virtuele dorpspomp, waar we elkaar ontmoeten, helpen en waarschuwen voor wonderlijke en inspirerende wijkzaken. Zo werd er laatst gevraagd naar ervaringen van ouders

met middelbare scholen. Waarop ik inhaakte met een aanbod om een OpvoedParty te organiseren over schoolkeuze. Zo gezegd, zo gedaan. Inmiddels hebben zich al zes ouders gemeld voor januari 2016.

Soms is het echt een kwestie van alert blijven op signalen uit de directe omgeving. Online en offline.

Behalve ouders heb je een huiskamer of een vertrouwde omgeving nodig en een geschoolde professional (ambassadeur) die de bijeenkomst in goede banen kan leiden. Veiligheid, vertrouwen en vindbaarheid zijn belangrijke pijlers van de OpvoedParty.

Wie gaat het doen?

In aanmerking komen medewerkers die vertrouwen van ouders genieten en binnen de organisatie het eerste aanspreekpunt voor ouders zijn. Denk bijvoorbeeld aan:

- sociaal makelaars en generalisten in welzijnswerk;
- opvoedsprekuurhouders in Centra voor Jeugd en Gezin;
- eerstelijnspsychologen, -pedagogen en -maatschappelijk werkers
- pedagogisch medewerkers in kinderopvang en ziekenhuizen;
- oudercontactfunctionarissen in kinderopvang, welzijn, onderwijs en zorg;
- medewerkers ouderbetrokkenheid in jeugdzorg;
- schoolmaatschappelijk werkers;
- preventiemedewerkers in de GGZ en andere tweedelijnsvoorzieningen;
- zzp-ers die met ouders en kinderen werken.

Misschien staat jouw functie er niet bij, maar spreekt het idee je wel aan. Na een basis-training van drie uur kan iedere beroepsopvoeder – met hart voor ouders en kinderen – een OpvoedParty begeleiden. Al deze zogenoemde ambassadeurs krijgen een plaatsje op de website, zodat zij of hun organisatie makkelijker voor ouders te vinden zijn. De website dient als trefpunt voor ouders en beroepsopvoeders, om, net als in de OpvoedParty zelf, kennis en ervaringen te delen.

Waarom werkt de OpvoedParty wel? En hoe dan?

Op de website staat een filmpje van een OpvoedParty. Ik schets hier een beeld van een avond, om een idee te geven hoe een OpvoedParty kan verlopen.

De ouders zijn per mail of met een kant-en-klare uitnodiging in de vorm van een ansichtkaart uitgenodigd. De kinderen variëren in leeftijd tussen 8 en 25 jaar. Een bont gezelschap, met enige haast bij elkaar geroepen voor de televisie-gelegenheid. De kaartjes liggen klaar, koffie pruttelt en thee trekt. Een lieve vriendin komt met chocoladekikkertjes aanzetten. Die parkeer ik naast de OpvoedKikkertjes: veertig kleine kaartjes in een doosje, met op ieder kaartje een spreukje. Ze gaan allemaal over opvoeden. Zoals 'Omarm je kinderen, maar knijp ze niet fijn' of 'Geef zonder te onthouden, ontvang zonder te vergeten'. De eerste ouders druppelen binnen, best spannend met een camera

erbij. Maar in no time is iedereen de cameramannen vergeten en vormen we een hecht gezelschap waarin openhartig wordt gesproken. Je vraagt je misschien af hoe dat kan?

Veiligheid

Een groot aandeel in de veiligheid – het hoogste goed van een OpvoedParty – heeft de kennismaking. Na een korte, krachtige introductie van mijzelf, waarin ik hamer op privacy en dat het niet om goed of fout gaat en ieders wijsheid telt, zoeken de deelnemers een maatje op die ze nog niet kennen. Met een kennismakingskaartje in de hand vertellen ze over hun kwaliteiten als opvoeder.

Dat is een beetje een ongebruikelijke vraag, maar het werkt magisch. Vooral omdat daarna niet iedereen over zichzelf hoeft te praten, maar de gesprekspartner mag voorstellen aan de andere deelnemers. Hoe leuk is het om uit de mond van een ander te horen waar jij als opvoeder in uitblinkt? Gegarandeerd ontstaat er ontspanning aan tafel en is de positieve toon gezet. In de basistraining sta ik uitgebreid stil bij de introductie van zo'n avond. Want die valt of staat met een positieve, oplossingsgerichte toon, waarin veiligheid en vertrouwen kunnen floreren.

Geen vraag is te gek of onbelangrijk

Je hoeft geen problemen te hebben en geen vraag is te gek of onbelangrijk. Iedereen die kinderen heeft is welkom. Een paar deelnemers hadden vooraf een paar thema's genoemd die zij graag wilden bespreken. Variërend van het omgaan met een onzeker basisschoolkind met prepuberale trekjes, tot het loslaten van een jongvolwassene op weg naar zelfstandigheid. De mix van leeftijden pakte goed uit. Niemand heeft de wijsheid in pacht en iedereen leert van elkaar.

OpvoedPartySpel

Na ruim een uur vraagt de regisseur of we alsjeblieft die kaartjes ook willen gaan gebruiken. Want daar kwam hij tenslotte voor. Als hij er niet was geweest, hadden we mogelijk een OpvoedParty zonder spel gehad. Het OpvoedPartySpel is een hulpmiddel om andere thema's aan te snijden, de discussie op gang te brengen en houvast te geven aan de begeleider. Dat houvast is essentieel. Met kaartjes achter de hand, zit je nooit verlegen om een thema. En eigenlijk roept elk kaartje discussie op. De kunst van de begeleider is om deze discussie in goede banen te leiden. Ook dat leer je in de basistraining. Want wat doe je als ouders het radicaal oneens zijn? Of als iemand in tranen aan tafel zit?

Het resultaat?

Een week na de OpvoedParty belt een vader op dat hij paddo's in de broekzak van zijn zoon (17 jaar) heeft gevonden. Laat drugsgebruik nou net een onderwerp zijn geweest dat in de OpvoedParty ter sprake kwam. Hij bedankte me omdat hij zonder de Opvoed-

Party ongetwijfeld minder genuanceerd had gereageerd. Mijn hart maakte een sprongetje. Daar doe ik het voor. Zo simpel en doeltreffend kan het dus zijn.

Afsluiting – ieder zijn eigen stijl

We sluiten de avond af met een rondje hartenkreten. Even een kort evaluatierondje met een of twee woorden, terwijl we in een kring in de huiskamer staan. Dat past bij mij. Iedere getrainde ambassadeur komt tot een eigen stijl, een eigen vorm van openen en afronden. Maar altijd met dezelfde intentie: jij bent niet de tipgever, maar een facilitator van een goed gesprek over opvoeden vanuit de eigenWIJSheid van opvoeders. Zonder te betuttelen of te adviseren gaan ouders met een gevulde rugzak met nieuwe wijsheid weer naar huis. En dat is waarom de OpvoedParty werkt.

Het Congres Ouderschapskennis

Op het Congres Ouderschapskennis heb ik in grote lijnen het bovenstaande verhaal verteld. Veel deelnemers werden ter plekke razend enthousiast en hebben direct materialen aangeschaft. In de workshop hebben we met elkaar gebrainstormd waar het spel zou kunnen worden ingezet in hun directe werkomgeving. Ik noem in willekeurige volgorde:

- in sociale wijkteams;
- in de ouderkamer van de school;
- bespreken met studenten pedagogiek;
- lotgenotengroepen, zoals ouders van kinderen met diabetes (AltijdWat-OpvoedPartySpel);
- tijdens oudermomenten in de kinderopvang;
- bij een thema-avond over opvoeden;
- in de praatgroep van de kerk;
- als intervisie-instrument om te bespreken met collega's;
- in het speciaal basisonderwijs (AltijdWat-OpvoedPartySpel);
- in het buurtcentrum (MultiCulti-OpvoedPartySpel);
- als terugkombijeenkomst van een oudercursus.

In het onlangs verschenen handboek (www.opvoedparty.nl/handboek-opvoedparty) staan nog meer toepassingsmogelijkheden. Met de drie OpvoedPartySpellen (Basis, MultiCulti & AltijdWat) kan het leeuwendeel van opvoedend Nederland voorzien worden van een OpvoedParty.

Want ik heb voor de toekomst een helder doel voor ogen ...

I have a dream ...

Als ik oma ben is een OpvoedParty bijwonen net zo normaal als een bezoek aan een consultatiebureau of deelnemen aan zwangerschapsyoga.

Aan de slag dus!

Opvoedingsondersteuning kan echt betaalbaar zijn en laagdrempelig, dicht bij huis plaatsvinden, de eigen kracht versterken en op meerdere manieren effectief zijn. Ik nodig alle beroepsopvoeders en belangstellenden die het gedachtengoed van de OpvoedParty omarmen, de handen ineen te slaan. Omdat samen opvoeden leuker en makkelijker is dan alleen. En opvoedwijsheid kunnen we alleen maar vermenigvuldigen door haar te delen.